

Barraca de la vinya del Gall

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: El Gall
Alçada: 232

Coordenades:

Latitud: 41.61929
Longitud: 1.88081
UTM Est (X): 406760
UTM Nord (Y): 4608113

Classificació

Número de fitxa 08053-431
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Modern Popular
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: Malgrat el seu aspecte robust, ha perdut el voladís o ràfec i pateix un afebliment estructural a nivell de la llinda i de la part de la corona posterior. A més a més, la brancada d'un pi que creix al davant l'està començant a envair-la, de manera que sense un manteniment adequat i tallant o podant l'arbre, la barraca acabarà enfonsant-se.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A0090006800000OP

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Data de registre de la fitxa: dj., 30/03/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada a l'extrem oriental dels camps de conreu que queden per damunt de la masia del Gall i que fins fa quaranta anys havia estat una vinya. S'hi accedeix vorejant el camí que passa pel darrera de la casa i que mena directament a una feixa conreada de civada.

La barraca està construïda damunt d'una solera de roca que aflora en aquest sector. Al davant hi ha un parell de pins (*Pinus halepensis*). És de planta circular, de 2,20 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos i ben desbastats es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin.

La porta està orientada al sud-oest, amb una llinda simple, plana, sense desbastar, que presenta una fissura provocada pel despreniment de les pedres laterals que protegeixen la llinda i del voladís. Els brancals són rectes. Mesura 1,25 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,55 metres i mínima a l'interior de 0,45 metres. Els murs tenen un gruix de 0,60 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades amb clau de volta de tancament. Ha perdut una part del voladís característic que impedeix les filtracions d'aigua cap a l'interior dels murs, en cas de pluja. El recobriment de terra es conserva parcialment degut a la presència d'iris, una planta del gènere de plantes amb flor monocotiledònia de la família de les iridàcies, els seus rizomes s'expandeixen envaint tota la coberta sense malmetre-la, retenint la terra i el pedruscall. Per la part posterior ha sofert un despreniment que ha afeblit la corona exterior.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7026

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al

tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

